

Palóczy Péter

Alkotmányjogi Tanszék

Témavezető: Kukorelli István egyetemi tanár

TÁMOP témavezető: Fazekas Marianna habil. egyetemi docens

Állampolgársági jog, állampolgársági eljárások Magyarországon¹

Jelen dolgozat a magyar állampolgársági joganyagot dolgozza fel, különös tekintettel az állampolgársággal kapcsolatos eljárásokra, annak részletszabályaira, legújabb irányaira. A téma kapcsán természetesen nem megkerülhető az elméleti háttér és az anyagi jog ismertetése, valamint a legújabb eljárások módosulása kapcsán a történeti előzmények bemutatása sem. A dolgozat ezen felül aktuális statisztikákat mutat be az eljárásban szereplő intézmények és személyek szemszögéből, valamint tárgylja az eljárásban részt vevők szerepkörét, tevékenységét.

1. Az állampolgárság jogintézmények jelentősége; a magyar állampolgárság jogszabályi hátterének ismertetése

Az állampolgárság joganyagának tárgyalása kapcsán elengedhetetlen, hogy a hatályos rendelkezések előtt magát az állampolgárság fogalmát ismertessük, a jogintézményt a jogrendszerben elhelyezzük, egyúttal annak történeti előzményeit megvizsgáljuk.

Az állampolgárság – magából a szóból eredően is – egyfajta kapcsolatként írható le: állam és polgár, állam és állampolgára között. Ez a kapcsolat többféleképpen jellemezhető, de minden esetben összefügg a kötelék létrejöttével, valamint annak tartalmával. Az összetartozás alapjaként ma főleg jogi és személyes kapcsolat szolgál. Jogi kapcsolat, hiszen az állampolgárság a belső jogi szabályozás általánossá válásával az államok jogszabályaiban lefektetett módon keletkezhet. E jogi kapcsolat születéssel történő állampolgárság-szerzés esetén vagy a szülők egyikének vagy mindegyikének állampolgársága, vagy az állam területén

¹ A tanulmány a TÁMOP-4.2.2/B-10/1-2010-0030 számú projekt részeként az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával készült.

való születés. A jogi kapcsolat mögött azonban személyes kapcsolat is meghúzódik, hiszen például születéssel történő állampolgárság-szerzésnél az egyént az államhoz apai vagy anyai állampolgári leszármazás fűzi. Itt érhető tetten a jogi kapcsolat mögött majdnem minden esetben meghúzódó személyes kapcsolat is. Személyes kapcsolatként írható le az állammal annak „területén keresztül” fennálló kapcsolat is, hiszen a *ius soli* elvét a gyakorlatban alkalmazó államoknál az állam területén való születés az állampolgárság megszerzésének alapja. Természetesen ide tartozik a honosítási esetkörök nagy része is, hiszen honosítás esetén gyakran az állampolgárság megszerzésének feltétele az állam területén meghatározott időtartamú „tartózkodás”, illetve meghatározott időtartamú állandó tartózkodási hellyel való rendelkezés.

A kötelék létrejöttének feltételeinél azonban többet jelent az egyén és az állam tényleges kapcsolata, hiszen ez a valódi kapcsolat a mindennapok során is szükségszerűen létezik, az túlmutat a jogi kapcsolaton, a keletkezés körülményein. Állam és polgára közötti tényleges kapcsolat, azaz az effektivitás elve a hágai Nemzetközi Bíróság a *Nottebohm-ügyben*² hozott ítéletében vált állampolgársági jogelvvé. Ez az állampolgárság, mint jogi kapcsolat alapjaként az összetartozás tényét, a létezés, érdeklődés és érzelmek megfelelő kapcsolatát, valamint a kölcsönös jogokat és kötelezettségeket említi, amikor kimondta, hogy kétség esetén a csak formálisan fennálló állampolgárság figyelmen kívül hagyható. A hangsúly itt tehát a valódi kapcsolaton van, ahhoz, hogy az egyén állampolgársága valódi legyen, szükség van az egyén állammal való (folyamatos, tehát nem csak a jogviszony keletkezéskori) személyes kapcsolatára, az államhoz való tényleges kötődésére.³ Megállapítható tehát, hogy a keletkezést, megszűnést tekintve az állampolgárság egyértelműen jogi kapcsolatként írható le, a jogi kapcsolat mögött azonban az állam és a polgár közötti személyes (aktív) kapcsolatnak is meg kell húzódnia ahhoz, hogy ehhez a jogviszonyhoz (szintén jogilag szabályozott) állampolgári jogok és kötelezettségek kötődjenek, valamint az állampolgárságot más államok is elismerjék.

A más államok általi elismerés témaköre vezet el bennünket az állampolgárság következő fontos összetevőjéhez, ez pedig az állami szuverenitás, azaz hogy az állam joghatósággal rendelkezik állampolgára felett, mind a területén, mind azon kívül, az egyén külföldi, vagy állami

² International Court of Justice, *Nottebohm Case (Liechtenstein v Guatemala)*, Second Phase, Judgment of 6 April 1955. I. C. J. Reports 1955. 23.

³ A Nemzetközi Bíróság 1955. április 6-i ítéletében úgy döntött, hogy Liechtenstein keresete megalapozatlan volt, a Hercegség nem részesíthette volna konzuli védelemben a férfit Guatemalával szemben, mivel *Nottebohm esetében az állampolgárság tartalmát képező tényleges kötődés államához nem állt fenn*, a férfi valódi célja csak egy semleges állam polgárságának megszerzése volt – az ahhoz kapcsolódó konzuli védelemmel együtt.

szuverenitás alatt nem álló területen való tartózkodása esetén. Ma már nyilvánvaló, hogy az állam joghatósága az állampolgárok tekintetében a területén kívül is fennáll, elég, ha csak a diplomáciai és konzuli védelemre, illetve a külföldön tartózkodó állampolgárok politikai jogai gyakorlásának biztosítására gondolunk. Az állam és polgára közt keletkező jogviszony alapján az állampolgárok a nemzetközi jog alanyaivá is válnak, így igényelhetik az állam külső és belső védelmét, ami a diplomáciai és konzuli védelemben és az útlevélben, mint a fennálló állampolgárság igazolásának tényleges, megfogható okmányában nyilvánul meg.

Ezek alapja, kiinduló pontja tehát minden esetben az egyén adott állam állampolgárságával való rendelkezése, ez a kötelék alapozza meg az állam joghatóságát területén kívül is, és az állam joghatósága alapján válik az állampolgár az állam jogszabályaiban lefektetett jogok és kötelezettségek alanyává.

Szükséges, hogy röviden érintsük az állampolgársághoz kapcsolódó jogokat és kötelezettségeket, hiszen az állampolgárság jogintézményének jelentősége a hétköznapokban leginkább itt érhető tetten. Az állampolgárságot korábban sokan státuszként⁴, egyfajta minőségi jellemzőként fogták fel, ma azonban az állampolgárságot jogviszonyként értelmező nézet dominál, mely a jogviszony alanyainak az állampolgárt és az államot tekinti. Ez az álláspont a jogviszony tartalmát képező jogok és kötelezettségek meglétére összpontosít, és eltérően a státuszelmélettől nemcsak az egyén állampolgári jogait és kötelezettségeit, hanem az állampolgárságból fakadó állami jogokat és kötelezettségeket is magában foglalja. Fő eltérés tehát annak a kérdésnek az eldöntésében van, vajon az állampolgárság ténye keletkezteti-e eme jogokat és kötelezettségeket, vagy az állampolgárság csupán előfeltétele azok létrejöttének, és azok nem keletkeznek automatikusan.

A jogviszony-elmélet a hétköznapokhoz és a magyar szabályozáshoz közelebb áll, ugyanis elég, ha csak az aktív és passzív választójogra gondolunk: egyértelműen állampolgársághoz kapcsolódik, de az csak előfeltételként jelenik meg, ugyanis az nem realizálódik az állampolgárság megszerzésével egyidőben, mivel létrejöttükhöz az állampolgárságon túl további feltételek szükségesek (például állandó lakóhely, meghatározott életkor). Másik oldalról viszont – a választójog példánál maradva – gondoljunk a külföldön lévő állampolgárok választójogának alakulására: ezek a jogok (és kötelezettségek) az állam személyi szuverenitása miatt tartózkodási helytől függetlenül fennállnak, amennyiben az egyén és az

⁴ F. Williams az állampolgárságot az egyén akaratától független, születéssel keletkező státuszként definiálja. Williams, 1927, 53.

állam megfelelő kapcsolatát, „élő” kötelékét mutató bizonyos további feltételek (pl. lakóhely) teljesülnek.

Elfogadott álláspont tehát, hogy az állampolgári jogok és kötelezettségek benne rejlenek az állampolgárságban, tartalommal töltik ki azt, az állampolgárságnak azonban nem szükségképpen elemei, hiányuk nem eredményezi az állampolgárság megszűnését. Jó példa erre, hogy a legtöbb ország hatályos szabályozása szerint hontalannak csak azok a személyek tekinthetők, akiknek egyik állammal szemben sem áll fenn állampolgársága. Amennyiben az egyén állampolgári jogait valamilyen oknál fogva nem tudja gyakorolni, állampolgársága nem fog megszűnni, nem a jogok gyakorlásának lehetőségén múlik tehát az állampolgárság léte, vagy megszűnése.

A jogviszony közjogi jellege

Ma már nem vitatott nézőpont szerint az állampolgárság jogintézménye belső közjogi szabályozás alatt áll, közjogi jogviszony, közelebbről alkotmányjogi jogviszony. Mindig egy szuverén állam és egy nevesített fizikai személy közötti jogi kapcsolat, amelynek alapján – a szabályozás tartalmától függően – a két felet egymás irányába kölcsönös jogok és kötelezettségek illetik meg. Az állampolgársági jogviszony tartalma attól függ, milyen az állami felfogás a hatalom és az egyén viszonyáról. A modern szuverenitás elméletek szerint az államok elismerik a népszuverenitás államhatalmat legalizáló jellegét, de annak kinyilvánítása következtében létrejött állami főhatalom jogosítványai abszolút (ámbár korlátozott) jelleget öltenek. Eképpen az állampolgár államának hatalma alatt áll, ami jogállamban értelemszerűen a jogszabályoknak való alávetettséget jelenti.

Az állampolgársághoz (demokratikus jogállamban) széleskörű jogok kapcsolódnak, ugyanakkor kötelezettségeket is tartalmaz a jogviszony. A jogi jellegen túlmenően azonban az állampolgárság érzelmi elemeket is magába foglal. Kifejezi egy államhoz, de főleg annak nemzetéhez való tartozást, a közös történelem, a nyelv, a kultúra, az életvitel, a hagyományok és az azonosságtudat kötődéseit. Az állampolgársági jogviszony egyik alanya tehát egy szuverén állam. Miután a szuverenitás nemzetközi jogilag is elismert összetevője az államnak, bármely állam – függetlenül kiterjedésétől, gazdagságától, a nemzetközi közösségben elfoglalt helyétől – jogosult állampolgársági szabályozásra saját népességét illetően. A másik fél természetes személy, aki az államhoz

jogilag (is) kötődik, s akinek állampolgársági státusza nem tartalmazhat diszkriminatív elemeket (szerzési mód, vagyoni helyzet, faji jelleg stb.).

Az állampolgárság fogalmának tárgyalásakor szükséges szólni az állampolgárság kettős természetéről, azaz, hogy az mind belső jogi, mind nemzetközi jogi karakterű. Belső jogi, hiszen az állam szuverenitásából eredő joga az állampolgárság keletkezésének, részletes tartalmának és megszűnésének meghatározása, külső (nemzetközi jogi) határa pedig annyiban van, amennyiben az adott állam ezzel összefüggésben nemzetközi jogi kötelezettséget vállal. Ebből következik, hogy nem alkotható egységes állampolgárság-fogalom, hiszen a szabályozás minden esetben az állami szuverenitás részeként belső jogi lesz, kis túlzással élve, ahány állam, annyi fogalom. Az állampolgárság fogalmának nemzetközi jogi vetületéről pedig elmondható, hogy az állampolgársághoz kapcsolódó, nemzetközi jogban megjelenő állami jogok és kötelezettségek meglétéhez általában szükséges az állampolgárság más államok általi elismerése, így az abból fakadó nemzetközi jogok és kötelezettségek gyakorolhatósága és teljesíthetősége más államoktól is függ.

Az állampolgárság keletkezése

Az állampolgárság keletkezésének jogcímei között három fő szerzési módot különböztetünk meg: vérségi elv alapján történő megszerzést, területi elv alapján történő megszerzést és a honosítást.

A vérségi elv biztosítja az apának (*ius sanguinus a patre*), az anyának (*ius sanguinis a madre*) vagy mindkét szülőnek a jogot ahhoz, hogy gyermeke a születés helyétől függetlenül, a megszületés (jogi) tényével, automatikusan megszerezze felmenője állampolgárságát. A területi elv, a *ius soli* főként az angol nyelvű országokban terjedt el, ez alapján az adott állam felségterületén születő gyermekek automatikusan, a területen való világrajövetel (jogi) ténye folytán, a felmenők állampolgárságától függetlenül megszerzik az állampolgárságot.

A honosítás (és sajátos módja, a korábban megvolt állampolgárság visszaszerzése, a visszahonosítás) mindig kérelemre indul, belső jogi szabályok szabályozzák. A kérelemre induló eljárásban általában a jogtörténeti hagyományoknak megfelelően a legfőbb közjogi méltóság mérlegelési jogkörben dönt, melyben a közérdekűség szempontja fog dominálni. Különböző jogrendszerek különböző módokon szabályozzák a honosítás szabályait, esetköreit, akadályait, a mérlegelés szempontjait, és természetesen a kedvezményes honosítás esetköreit, amikor a

kérelmezőnek a törvény főszabályától lehetősége van eltérni, és az állampolgárságot bizonyos (számára) kedvező feltételek fennállása esetén a (főszabályhoz képest) könnyebben kaphatja meg.

Az állampolgárság megszerzésének módja természetesen az állampolgárság *minőségét* nem érinti, az egyenjogúság elve⁵ előírja az állampolgársági státusz azonos tartalmát és tiltja az állampolgárság keletkezésének, illetve megszerzésének módja közti különbségtételt.⁶

2. A magyar szabályozás, út a magyar állampolgárságról szóló 1993. évi LV. törvényig

Magyarországon 1848 előtt a Szent Korona tagsága jelentette az államhoz tartozást.⁷ Az állampolgárságot születéssel, honosítási eljárással⁸ és ún. hallgatag módon⁹ lehetett megszerezni. A fő esetkör már ekkor is a születéssel való szerzés volt, Magyarország a területi elv (*ius soli*) helyett mindig is a vérségi elvet (*ius sanguinus*) követte. A honosítás 1542-ben jelent meg először a magyar jogtörténetben, a honosítás után a honosított személyt a magyar nemességgel járó összes jogok megillették.

Első állampolgársági törvényünket a reformkor két országgyűlésén (1843-44 és 1847-48) készült törvényjavaslatok előzték meg, amik végül nem kerültek elfogadásra.¹⁰ Az 1870-es évek európai állampolgárságot sorban rendező törvényei után Magyarország is megalkotta első állampolgársági jogszabályát és megszületett az 1879. évi L. törvénycikk, amely 1880. január 8-án lépett hatályba. Mind az állampolgárság megszerzésének, mind megszűnésének esetei az akkori európai szabályozáshoz igazodtak. A jelenlegitől eltérő szerzési módok voltak a törvényesítés (apai elismerés) és a házasságkötés. A megszűnés, illetve elvesztés módjai voltak: törvényesítés által, házassággal, távollét esetén, elbocsátással és hatósági határozattal. Ezek között sajtáságos és a későbbiek során több problémát okozó veszteségi cím volt: a távollét. Ennek értelmében elveszítette magyar állampolgárságát az, aki 10 évig folyamatosan külföldön tartózkodott. A rendelkezés éle az emigráció ellen

⁵ Ezen megkülönböztetést a második világháborút követő emberi jogi törvényhozás számolta fel s építette be az egyenjogúság elvét az állampolgársági jogba.

⁶ Áptv. 1.§ (1)

⁷ A szentkorona corporatiójában a corporatio feje a király, s a tagok az egyes rendek: főnemesek, főpapok, köznemesek.

⁸ Érvényességi feltételének ekkor a becikkelyezést, az eskütételt és az előírt díj megfizetését tekintették.

⁹ Ebben az esetben az idegen csupán honfű lesz, de nem kap nemességet.

¹⁰ Az 1847-48. évi országgyűlés már tárgyalás alá vette a Szemere Bertalan által kidolgozott új honossági törvényjavaslatot, mely a *ius sanguinis* főszabálya mellett e tervezet a *ius solit* már kiegészítő elvként alkalmazza.

irányult (pl. Kossuth). Fő rendelkezései 1948-ig, a következő állampolgársági törvényig hatályban maradtak.

A XX. század állampolgárságot szabályozó törvényei, illetve törvénymódosításai kis leegyszerűsítéssel a diszkrimináció és a jóvátétel kettőse között mozogtak: amit az egyik törvény rendelkezései az aktuális politikai rendszerrel szembenállók ellen diszkriminációs¹¹ rendelkezésként tartalmaztak, azt próbálja orvosolni a következő törvény némileg ellensúlyozó, jóvátételi jelleggel.

Az 1940-es évek második felének egy sor diszkriminatív rendelete¹², valamint az 1947-es és 1948-as törvények politikai alapú diszkriminációs rendelkezései után¹³, megszületett a második átfogó szabályozás, az 1948. évi LX. törvény, ami 1949. február 1-én lépett hatályba. Az állampolgárság keletkezésének jogcímei megegyeztek az első törvényben szabályozottakkal, de a megszűnési címek közül törölték a távolléttel történő vesztesét, a jogszabály szerint ugyanis az állampolgárságot *házasságkötéssel, törvényesítéssel, atyai elismeréssel vagy atyaság bírói megállapításával, elbocsátással, illetve megfosztással* lehetett elveszteni. *Ekkor szűnt meg a távollét és a külföldi honosság okán beálló jogvesztés intézménye.* Fennmaradt ugyanakkor az állami önkénynek teret adó megfosztás intézménye, így a diszkriminációs szemléletű jogalkotással maga a politikai alapú diszkrimináció is megerősödött.

Harmadik állampolgársági kódexünk, az 1957. évi V. törvény megszületését az 1949-es új Alkotmány, az új családjogi törvény 1952-es megalkotása előzte meg. Kiderült, a korábbi diszkriminációs jellegű rendelkezések a maguk formájában nem állták ki az idő próbáját, finomítani kellett rajtuk. Jellemzője, hogy az állampolgárság megszerzésének szabályai viszonylag korszerű egyenjogúsági garanciákat tartalmaztak. Eltörölte a férjezett nőkre vonatkozó azon rendelkezést, miszerint külföldivel történő házasságkötése automatikus állampolgárság veszteshez, vagy automatikus állampolgárság szerzéshez vezetett. Fontos rendelkezése volt továbbá, hogy a gyermek anyja után is szerezhettek állampolgárságot, e tekintetben egységesítette a házasságon belül és kívül született gyermek státuszát állampolgársági szempontból. Nem történt azonban érdemi változás a megszűnés jogcímeiben. A szocialista állam

¹¹ Az 1939. évi XIII. törvény például már szövegszerűen használja a megfosztás kifejezést.

¹² 7.970/1946. M.E. számú rendelet, ami alapján a Németországba áttelepített magyar állampolgárok Magyarország területének elhagyása napján elvesztették magyar állampolgárságukat, de megemlíthető a 10.515/1947. számú Korm. rendelet, amely az állampolgárság elvesztésének szankcióját kiterjesztette azokra a személyekre, akik az áttelepülés kötelezettsége alól kivonták magukat.

¹³ A külföldön tartózkodó egyes személyeknek magyar állampolgárságuktól való megfosztása tárgyában kiadott 1947. évi X. törvény; a külföldön tartózkodó egyes személyeknek magyar állampolgárságuktól való megfosztása és vagyonuk elkobzása tárgyában kiadott 1948. évi XXVI. törvény.

paternalista koncepcióját jól szolgálta a megszűnés két jogcíme: a kérelemre történő elbocsátás és főként a megfosztás intézménye. Az állampolgár teljes kiszolgáltatottságát rögzítették, mert nemcsak hogy nem volt joga dönteni állampolgárságáról, de elbocsátási kérelme is bizonytalan kimenetelű volt. Ugyanis a döntés az állam diszkrecionális jogkörébe tartozott, ami egyet jelentett politikai célok bevitelével a jogalkalmazásba. A megfosztás pedig szinte kifejezetten ilyen tartalmú volt.

A rendszerváltás menetében, különösen az 1989. évi alkotmány hatályba lépése után az állampolgársági törvény (is) jelentős részben alkotmányellenessé vált. Az új kodifikációt megelőzően az Országgyűlés elsők között alkotott törvény(eke)t¹⁴ a korábbi diszkriminációk jóvátételéről, mely a XX. századi állampolgársági joganyag jóvátételi szabályainak csak az egyik állomása.¹⁵

A magyar állampolgárságról szóló 1993. évi LV. törvény

Ilyen előzmények után született meg az 1993. évi LV. törvény (a továbbiakban: Áptv.), ami korszerű megoldásaival eltér elődeitől, szabályozza a speciális állampolgársági eljárást, további újdonságként rendelkezik az adatvédelem és a személyiségi jogok védelmének szabályairól. Az újraszabályozást nem csupán a korábbi törvény önkényes, az emberi-állampolgári jogokat korlátozó jellege miatt kellett végrehajtani, hanem a magyar állampolgárság megnövekedett súlya miatt is. Társadalmi érdekből szigorítani kellett a honosítás feltételeit, hiszen a korábbi szabályozás olyan minimális feltételekhez kötötte az állampolgárság megadását, hogy szinte bárki megszerezhetette azt. A megszűnési okok is antidemokratikusak voltak, nem engedve lényegi beleszólást az egyénnek saját állampolgári státusza megváltoztatásába. Végezetül a kódexbe kellett belefoglalni a már korábban hozott jóvátételi jellegű szabályokat is. Az Áptv. 1993. október 1-jén lépett hatályba.

Lényegi módosítása először 2001-ben, a 2001. évi XXXII. törvénnyel történt, amely az Európai Tanács 1997. november 6-i, az állampolgárságról szóló Európai Egyezményben foglaltaknak megfelelően alakította át a hatályos szabályozást. A módosítások elsősorban az Európa Tanács állampolgársági egyezményével való összhangjának elérését

¹⁴ Ld. a magyar állampolgárságtól megfosztó határozatok hatályának megszűnéséről szóló 1990. évi XXVII. törvény és a 1990. évi XXXII. törvény rendelkezéseit

¹⁵ Ld. a Trianonban kötött békeszerződés becikkelyezéséről szóló 1921. évi XXXIII. törvénycikket, vagy a magyar állampolgárságról szóló 1948. évi LX. törvény rendelkezéseit.

célozták. Ennek keretében a hontalanság eseteinek csökkentése érdekében az állampolgárság kedvezményes megszerzésére új esetköröket¹⁶ kellett megteremteni, és lehetővé kellett tenni az állampolgárság visszaállítását azokra a személyekre nézve, akik lemondtak a magyar állampolgárságukról, de nem szereztek más állampolgárságot.¹⁷

Az ET Egyezmény előírásaira tekintettel a törvénymódosítás újabb kör számára is lehetővé tette, hogy tizenkilencedik életévük betöltéséig nyilatkozatukkal megszerezzék a magyar állampolgárságot: azok, akik az ország területén születtek és születésükkel nem szereztek meg szüleik külföldi állampolgárságát a szülők állampolgárságára irányadó külföldi jog alapján – feltéve, hogy a születésük napján magyarországi lakóhellyel rendelkeztek és a nyilatkozat megtételét közvetlenül megelőzően legalább öt éve az ország területén laktak. Megemlítendő még a névviselés jogának kiterjesztése,¹⁸ valamint a külföldi lakóhely fogalmának meghatározása, és a magyarországi lakóhely fogalmának megváltoztatása.¹⁹

Az Áptv. következő módosítása a 2003. évi LVI. törvény, amely néhány szövegpontosítás mellett a nyilatkozattétellel való állampolgárságszerzésre új jogosulti kört ismert el: aki magyar állampolgár anyától és külföldi állampolgár apától 1957. október 1. előtt született, és születésével nem szerzett magyar állampolgárságot.

A későbbi, főként az egyszerűsített honosítással kapcsolatos 2010-es törvénymódosítással, valamint a 2012-es módosításokkal azok kiemelt jelentősége és az eljárásjogra gyakorolt hatása miatt külön részben foglalkozik a dolgozat.

A hatályos szabályozás fő jellemzői

Az állampolgársági jog szabályozásának elvei történetileg kialakult és a modern államiság követelményeinek is megfelelő jogi értékek, melyeket

¹⁶ Kedvezményes honosítási lehetőséget kellett teremteni az országban született vagy itt nevelkedett külföldiek részére: csupán öt év folyamatos tartózkodást kell igazolnia annak, aki az ország területén született vagy kiskorúsága idején létesített magyarországi lakóhelyet vagy hontalan.

¹⁷ A hontalanság kiküszöbölése érdekében a módosítás szerint a lemondás elfogadásától számított egy éven belül kérheti a magyar állampolgárság visszaállítását az, aki nem szerzett külföldi állampolgárságot.

¹⁸ A honosítást vagy visszahonosítást kérő külföldi egyidejűleg kérheti, hogy saját vagy felmenője egykori magyar családi nevét viselhesse; többtagú családi nevéből egy vagy több tag, valamint a nemre utaló végződés vagy névelem elhagyását; családi nevének magyarra fordítását.

¹⁹ A 2001. évi XXXII. törvény rendelkezéseinek megfelelően Magyarországon lakik az az országban bejelentett lakcímmel rendelkező, nem magyar állampolgár, akinek bevándorlását engedélyezték, vagy akit menekültként elismertek. A törvény alkalmazása szempontjából külföldön lakik az a személy, akinek Magyarországon nincs bejelentett lakóhelye vagy tartózkodási helye.

mind Magyarország Alaptörvénye, mind az Áptv. tartalmaz. A magyar állampolgárság megszerzésének főszabályát, a vérségi elvet, azaz az állampolgárság születéssel való megszerzését (leszármazás elve) a magyar Országgyűlés által 2011. április 25-én elfogadott és 2012. január 1-jén hatályba lépett Alaptörvény G) cikk (1) bekezdése tartalmazza: *Születésével a magyar állampolgár gyermeke magyar állampolgár.* Ez a cikk mondja ki az állampolgárok védelmének generális szabályát, valamint az állampolgárságtól való megfosztás általános tilalmát is.²⁰

A törvény az alapelvek között rögzíti a korábban már tárgyalt egyenjogúság elvét,²¹ család állampolgársága egységének elősegítésének elvét,²² a hontalanság eseteinek csökkentését (preambulum), a személyes adatok védelmét,²³ a visszaható hatály tilalmát.²⁴

A törvény a magyar állampolgárok definícióját is meghatározza. Eszerint magyar állampolgár az, aki az Áptv. *„hatálybalépésekor magyar állampolgár²⁵, továbbá az, aki az Alaptörvény vagy e törvény erejénél fogva magyar állampolgárrá válik, vagy e törvény alapján magyar állampolgárságot szerez, amíg állampolgársága nem szűnik meg.”* Az Áptv. alapvető rendelkezéseinek ismertetése kapcsán fontos még kiemelni a hontalanság esetei csökkentésének alapelvéből következő szabályt, miszerint *„ellenkező bizonyításig magyar állampolgárnak kell tekinteni a Magyarországon lakóhellyel rendelkező hontalan szülők Magyarországon született gyermekét, valamint az ismeretlen szülőktől származó, Magyarországon talált gyermeket.”²⁶*

A törvény ezután ismerteti a magyar állampolgárság megszerzésének (keletkezésének) esetköreit. Itt is utalnunk kell a két szerzősmód közti elméleti megkülönböztetésre, melyet a törvény is megtart: eredeti szerzősmód a születéssel történő „állampolgárság-szerzés” (keletkezés), származékos az egyéb módon történő szerzés (a honosítás szabályai, alkotmányos alapismeretek vizsga, nyilatkozat), mely a törvényben is külön cím alatt található. A keletkezésről szóló címben a 3. § (1) bekezdésben szerepelt 2012. január 1-ig, az új Alaptörvény hatálybalépéséig a vérségi elv főszabálya, miszerint *„születésénél fogva, leszármazással magyar állampolgárrá válik a magyar állampolgár*

²⁰ Magyarország Alaptörvénye, G) cikk (2) Magyarország védelmezi állampolgárait. (3) Senkit nem lehet születéssel keletkezett vagy jogszerűen szerzett magyar állampolgárságától megfosztani.

²¹ Áptv. 1. § (1) bekezdés

²² Áptv. 3. § (2) bekezdés

²³ Áptv. 18. §

²⁴ Áptv. 1. § (4) bekezdés

²⁵ Ez a rendelkezés mutatja, hogy a hatályos Áptv. előtt hatályban lévő állampolgársági törvények, bár már nem hatályosak, ennek ellenére alkalmazandók, hiszen a hatályos törvény elfogadása előtt születettek állampolgársága a régebbi törvény(ek) alapján keletkezett, állampolgárságuk azokon nyugszik.

²⁶ Áptv. 3. § (3) bekezdés

gyermeke”, miután ez a szabály alkotmányos erőre emelkedett, egyes törvények Alaptörvénnyel összefüggő módosításáról szóló 2011. évi CCI. törvénnyel kikerült a törvény szövegéből.

A születéshez kapcsolódik az ún. családi jogi tényen alapuló állampolgárság keletkezése, amikor külföldi szülők gyermekének családi jogállása születése után rendeződik. Ez megvalósulhat teljes hatályú apai elismerő nyilatkozat, utólagos házasságkötés, apaságot vagy anyaságot megállapító bírói ítélet útján, amelyekkel a születés napjára visszaható hatállyal – *ex tunc* – szerzi meg a gyermek a magyar állampolgárságot.²⁷

A magyar állampolgárság megszerzésének szabályai – a honosítás

A megszerzés, mint már korábban volt szó róla, származékos szerzősmód, akaratlagos tevékenységre utal. Az egyénnek módja van valamely állam polgárságát megszerezni, amennyiben az (állam belső jogában) előírt feltételeket teljesíti. A feltételek előírása tehát minden állam szuverén joga, ami azonban nem tartalmazhat diszkriminatív elemeket. Viszont tartalmazhat olyan szabályokat, amelyekben az állam hatalmi diszkréciója jelenik meg. Ilyen például az állami érdek (közérdek).

A magyar állampolgárság honosítással és visszahonosítással szerezhető meg, illetve nyilatkozattétellel visszaszerezhető. Valamennyi honosítási esetkör közös szabálya, hogy a honosítás mindig kérelemre indul, csak nem magyar állampolgár kérheti. Mint már korábban volt róla szó, a honosítási ügyekben való döntés, a magyar állampolgársági kérelem elbírálása a közbiztonsági hagyományoknak megfelelően, az Áptv. 6. §-a alapján a köztársasági elnök diszkrécionális jogkörébe tartozik. Az ebben a kérdésben hozott döntését az elnök nem köteles indokolni és határozata azonnal jogerőre emelkedik. Ellene nem kezdeményezhető semmiféle jogorvoslat, fellebbezési lehetőség, vagy bírósági felülvizsgálat.²⁸

²⁷ Áptv. 3. § (2) bekezdés „A nem magyar állampolgár szülő gyermekének magyar állampolgársága a születés napjára visszaható hatállyal keletkezik, ha másik szülője - teljes hatályú apai elismerő nyilatkozat, utólagos házasságkötés, továbbá az apaság vagy az anyaság bírói megállapítása alapján - magyar állampolgár.”

²⁸ Az Alkotmánybíróság 1437/B/1990. AB. határozatának indokolásában arra az álláspontra helyezkedett, hogy az Alkotmány csak az alapvető jogok megsértése miatt keletkezett igények esetében garantálja a bírósághoz fordulás lehetőségét. A magyar állampolgársághoz való jog, a külföldi állampolgár kérelmezőnek nem alanyi joga, ezért az a tény, hogy a köztársasági elnök döntése ellen nem lehet bírósághoz fordulni, önmagában nem teremt alkotmányos visszasságot.

Alapesetben²⁹ a kérelmezőnek az Áptv. alapján az alábbi feltételeknek kell megfelelnie:

1. a kérelem előterjesztését megelőző nyolc éven át folyamatosan Magyarországon lakott;
2. a magyar jog szerint büntetlen előéletű és a kérelem elbírálásakor ellene magyar bíróság előtt büntetőeljárás nincs folyamatban;
3. megélhetése és lakhatása Magyarországon biztosított;
4. honosítása Magyarország közbiztonságát és nemzetbiztonságát nem sérti;
5. igazolja, hogy alkotmányos alapismeretekből magyar nyelven eredményes vizsgát tett, vagy ez alól a törvény alapján mentesül.

Az állampolgársági alapelvekre, valamint bizonyos helyzetekre tekintettel az állam úgy ítélheti meg, hogy megkönnyíti az állampolgársághoz jutást. Jelen esetben ez a nyolcévi Magyarországon való lakás alól ad hosszabb-rövidebb felmentést, de az egyéb feltételeket teljesíteni kell. Ezek a kedvezményes honosítás esetkörei, mert az alapesethez képest az állam eltérést enged a kérelmező javára:

Ötéves kedvezmény: annak jár, aki az ország területén született, kiskorúsága idején létesített magyarországi lakhelyet és hontalan. Ezek a lehetőségek az európai állampolgársági egyezmény hatására kerültek be a törvénybe. Nekik tehát öt évig kell folyamatosan az ország területén tartózkodniuk a kedvezményes honosítás eredményes kérvényezéséhez.³⁰

Hároméves kedvezmény: azok élhetnek vele, akik magyar állampolgárral három éve érvényes házasságban élnek, vagy házasságuk a házastárs halálával szűnt meg, kiskorú gyermeke magyar állampolgár; magyar állampolgár fogadta örökbe, vagy magyar hatóság menekültként elismerte. Ebben az esetben tehát a honosítási kérelemhez elegendő a három éves Magyarországon való tartózkodás bizonyítása.³¹ Fontos hozzátenni, hogy mindkét esetben a kérelmezőnek meg kell felelnie a 2-5. pontban foglalt feltételeknek.

Kiskorú kedvezménye: A törvény kiegészítő szabályként rögzíti, hogy mindhárom esetben a *„meghatározott időtartamú, folyamatos magyarországi lakóhelytől kiskorú tekintetében el lehet tekinteni, ha*

²⁹ Áptv. 4. § (1) bekezdés

³⁰ Áptv. 4. § (4) bekezdés

³¹ Áptv. 4. § (2) bekezdés

*honosítását a szülőjével együtt kéri, vagy szülője a magyar állampolgárságot megszerezte.*³²

Speciális kedvezmény: a magyar állampolgársági jog ismeri az államérdekből („fontos érdekből”) történő honosítást. Ez esetben a köztársasági elnök felmentést adhat egyes feltételek alól, a 2. és a 4. pontban foglalt feltételeknek azonban így is meg kell felelnie.³³

Az „egyszerűsített honosítás”³⁴

Az Országgyűlés 2010. május 26-án fogadta el a magyar állampolgárságról szóló 1993. évi LV. törvény módosításáról szóló 2010. évi XLIV. törvényt, ami lehetővé tette 2011. január 1-jétől a határon túli magyarok egyszerűsített, kedvezményes honosítását. Egyéni kérelemre az új szabályok szerint magyar állampolgárságot szerezhet az a nem magyar állampolgár is, *„akinek felmenője magyar állampolgár volt vagy valószínűsíti magyarországi származását és magyar nyelvtudását igazolja”*. További feltétel a büntetlen előélet vagy folyamatban lévő büntető eljárás hiánya és az, hogy az adott személy honosítása Magyarország közbiztonságát és nemzetbiztonságát ne sértse. Az egyszerűsített, kedvezményes honosítást kérheti a Magyarországon élő (függetlenül az itt tartózkodás időtartamától, jogcímétől) és a szomszédos államokban élő mellett a nyugat-európai, tengeren túli kérelmező egyaránt, akinek az új rendelkezések értelmében nem kell igazolnia a lakhatását és megélhetését (az itt élőknek sem), alkotmányos alapismeretekből sem kell vizsgát tennie, elegendő az igazolt magyar nyelvtudás.³⁵

Nyilatkozattal történő állampolgárság-szerzés³⁶

³² Áptv. 4. § (5) bekezdés

³³ Áptv. 4. § (7) bekezdés

³⁴ Áptv. 4. § (3) bekezdés

³⁵ A törvény szövegében a módosítással megjelent egy valószínűsítési vélelem, az ún. csángó-klauzula („valószínűsíti magyarországi származását”): vagyis olyanoknak nyújt segítséget a magyar állampolgárság könnyített megszerzéséhez, akik nem tudják dokumentumokkal igazolni magyar őseiket (a csángók a történelmi Magyarország határain kívül, Moldvában élnek, tehát őseik sem voltak magyar állampolgárok). Ilyen esetekben tulajdonképpen az állampolgársági ügyekben eljáró szerv egyfajta mérlegelésre lenne bízva, hogy helyt ad-e a kérelemnek, a magyarországi származás valószínűsítésének.

³⁶ Áptv. 5/A. § (1) bekezdés

A köztársasági elnökhöz címzett nyilatkozatával visszaszerzi állampolgárságát:

a) Aki bizonyos időhatárokon belül elbocsátással vagy megfosztással veszítette el.

b) Aki az ország területén született és születésével nem szerezte meg szülei külföldi állampolgárságát (mert szülei hazájában a területi elvet alkalmazzák). Feltételei: születése napján magyarországi lakóhellyel rendelkezett, és a nyilatkozattételt megelőzően legalább öt évig az ország területén lakott. A nyilatkozatot tizenkilencedik életévének betöltéséig teheti meg.

c) Aki magyar állampolgár anyától és külföldi állampolgár apától 1957. október 1-je előtt született, és születésével nem vált magyar állampolgárrá (mert pl. az apa nem ismerte el, azaz nem törvényesítette, s így tőle nem szerzett állampolgárságot, ugyanakkor – a korábbi törvények szerint – az anya jogán nem szerezhette).

Mindhárom esetben a nyilatkozat elfogadása esetén a miniszter bizonyítványban igazolja az állampolgárság megszerzését.³⁷

A magyar állampolgárság megszűnése

A korábbi politikai tartalmú, diszkriminatív, az alapvető jogokat figyelmen kívül hagyó szabályozást már 1993-ban felváltotta az állampolgársággal való önrendelkezés jogának alapelve. Ennek értelmében az állampolgár jogosult dönteni saját állampolgársága megszüntetéséről. Ugyanakkor az állam is fenntartja magának azt a jogot, hogy jogsértő szerzés esetén megszüntesse az állampolgárságot.

Lemondás³⁸

A korábbi állami „engedély”, az elbocsátás intézményét váltotta fel. Ha a megszerzett állampolgársághoz való jog alanyi jog, úgy a lemondásnak is értelemszerűen annak kell lennie³⁹. Egyoldalú jognyilatkozattal az érintett kiléphet az állampolgári kötelekből, ha a törvény által előírt (tulajdonképpen öt védő) feltételeket teljesíti. Ebben az esetben a kérelmének helyt kell adni, nincs mérlegelési lehetőség. A külföldön lakó magyar állampolgár – ugyancsak a köztársasági elnökhöz címzett nyilatkozatában – lemondhat a magyar állampolgárságáról, ha külföldi

³⁷ Áptv. 5/A. § (2) bekezdés

³⁸ Áptv. 8. §

³⁹ Id. Áptv. 1. § (2) bekezdés

állampolgársággal is rendelkezik vagy annak megszerzését legalább valószínűsíteni tudja.

Visszavonás⁴⁰

A visszavonás a magyar állampolgárság hivatalból történő megszüntetésének az esete, amely az ún. csalárd módon való állampolgárság-szerzés fennállásának megállapításakor alkalmazandó.

Azzal a magyar állampolgárral szemben hatályosulhat, aki magyar állampolgárságát a jogszabályok megszegésével, így különösen valótlan adatok közlésével, illetve adatok vagy tények elhallgatásával a hatóságot félrevezetve szerezte meg. A visszavonásra vonatkozó elévülési idő a magyar állampolgárság megszerzésétől számított tíz év eltelte. Az állampolgárság visszavonására okot adó tény fennállását a miniszter határozattal állapítja meg, a visszavonásról pedig itt is a köztársasági elnök dönt, annak minden következményével együtt.

Összességében tehát a jogalkotó a megfosztást és az egyéb diszkriminatív megszűnési módokat a jogállamisággal összeegyeztethetetlennek tartotta, ezért a megszűnés két esetét hagyta meg – a lemondást (a visszaállítás lehetőségének „kikapujával”), és a kérelmező felróható magatartásából következő, de az állam által hivatalból történő visszavonást.

3. Állampolgársági eljárások, az Áptvhr.

Maga az Áptv. is tartalmaz bizonyos állampolgársággal kapcsolatos eljárási szabályokat, az állampolgársági eljárás részletes szabályairól azonban a magyar állampolgárságról szóló 1993. évi LV. törvény végrehajtásáról szóló 125/1993. (IX. 22.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Áptvhr.) rendelkezik. Az Áptvhr. egyaránt szabályozza az eljárásban részt vevők feladatait, az eljárásban használandó formanyomtatványokat, az eljárásban szereplők egyes eljárásokkal kapcsolatos feladatait, az alkotmányos alapismereteket, valamint az eskü vagy fogadalom letételével kapcsolatos feladatokat. Összességében elmondható, hogy a Korm. rendelet kijelöli az egyes állampolgársági eljárások kereteit, az eljárásban részt vevők jogait és kötelezettséget, valamint mozgásterét.

⁴⁰ Áptv. 9. §

Az állampolgárság megszerzésére irányuló eljárások, mint már korábban kifejtettük, kérelemhez kötöttek, kérelemre indulnak. Az Áptvhr. mellékletei tartalmazzák az egyes eljárásokhoz kapcsolódó azon nyomtatványokat, amelyek beadásával, illetve hiánytalan kitöltésével indulnak ezek az eljárások. A kérelmek és a nyilatkozatok adattartalmának legújabb változásai a későbbiekben bővebb kifejtésre kerülnek. (Ezek tartalmi részei az Áptv-ben, míg formai elemei az Áptvhr. mellékleteiben szerepelnek.)

A kérelem

De hol indul az eljárás, hova kell ezeket a nyomtatványokat az ügyfélnek (kérelmezőnek) benyújtani? Habár az eljárás részletszabályait az Áptvhr., az eljárás megindulásának szabályait maga az Áptv. tartalmazza. Az Ápt. 13. § (1) bekezdése alapján a honosítási, visszahonosítási kérelmet, az állampolgárság megszerzésére és visszaszerzésére irányuló nyilatkozatot, továbbá az állampolgárságról lemondó nyilatkozatot, valamint az állampolgársági bizonyítvány kiadása iránti kérelmet (a továbbiakban együtt: állampolgársági kérelmek) az e célra rendszeresített nyomtatványon, személyesen lehet(ett)⁴¹ benyújtani

- a magyarországi anyakönyvvezetőknél (2013. március 1-től járási hivatalnál),
- a Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal regionális igazgatóságainál,
- külföldön a magyar külképviseleteken a magyar konzuli tisztviselőknél, illetve
- a kormányablakoknál.

Az állampolgársági kérelmet jogszabályban meghatározott adattartalommal – az állampolgársági bizonyítvány kiadása iránti kérelem kivételével –, magyar nyelven kell benyújtani. A kérelmet saját kezűleg alá kell írni. A kérelem benyújtásakor a kérelmező személyazonosságát ellenőrizni, továbbá a kérelem adatait a csatolt okmányok adataival egyeztetni kell.

Az állampolgársági kérelemnek⁴² tartalmaznia kell az érintett

- születési családi és utónevét, házassági nevét (a továbbiakban együtt: név), születési helyét és idejét, anyja nevét,

⁴¹ Fontos változás, amiről a későbbiekben lesz még szó, hogy a kérelem benyújtásának helye megváltozott: az anyakönyvvezetők helyett a járási hivatalok veszik át főszabály szerint az állampolgársági kérelmeket.

⁴² ld. az Áptvhr. mellékleteinek formanyomtatványait

- jelenlegi és korábbi házasságkötésének helyét és idejét, a házastárs(ak) nevét, születési helyét és idejét, a házastárs anyja nevét,
- felmenői nevét, születési helyét és idejét, a felmenők házasságkötésének helyét és idejét,
- lakcímét, valamint
- az állampolgárságára, külföldre távozásának időpontjára vonatkozó adatokat.

Az állampolgársági kérelemhez a kérelmezőnek mellékelnie kell a születési anyakönyvi kivonatát és a családi állapotát igazoló okiratokat, továbbá a honosítás, a visszahonosítás és a lemondás törvényi feltételei fennállásának igazolására szolgáló egyéb iratokat.

Az illetékekről szóló 1990. évi CXIII. törvény mellékletének II. pontja alapján a honosítás, visszahonosítás, a magyar állampolgárság nyilatkozattal való visszaszerzésére, valamint a magyar állampolgárságról való lemondásra irányuló eljárás illetékmentes⁴³.

Az állampolgársági ügyekben eljáró szerv; az eljárás

Az állampolgársági kérelmet a járási hivatal és az integrált ügyfélszolgálati iroda vezetője öt napon belül, a konzul az átvételtől számított első diplomáciai postával köteles megküldeni az állampolgársági ügyekben eljáró szervnek.⁴⁴ Az ún. „állampolgársági ügyekben eljáró szerv”, illetve a jelenlegi szabályozási megoldás 2010 után alakult ki a korábbi szabályozással kapcsolatos elvi és gyakorlati problémák után.

Az egyszerűsített honosítás bevezetését követően Áptv. 24. § (4) bekezdés korábbi a) pontjában felhatalmazást kapott a Kormány, hogy (a miniszter törvényben meghatározott feladatainak részletes szabályai megállapításán túl) bizonyos állampolgársági eljárásokban kijelölje a miniszter nevében állampolgársági ügyekben eljáró szervet. A Kormány tehát kijelölhette a miniszter nevében eljáró szervet, másként fogalmazva a miniszteri hatáskört egy Kormány által kijelölt szerv gyakorolta. Ezzel az volt a probléma, hogy nem volt koherens a központi államigazgatási szervekről, valamint a Kormány tagjai és az államtitkárok jogállásáról szóló 2010. évi XLIII. törvény (a továbbiakban: Ksztv.) rendelkezéseivel⁴⁵,

⁴³ A magyar állampolgársági bizonyítvány kiállítására irányuló eljárás illetéke 3000,- Ft.

⁴⁴ Áptv. 13. § (4) bekezdés

⁴⁵ Ksztv. 5. § (3) A központi államigazgatási szerv szervezeti és működési szabályzata a szerv vezetőjének hatáskörébe tartozó egyes ügyekben a kiadmányozási jogot a szervvel állami vezetői szolgálati jogviszonyban

aszerint ugyanis a miniszter hatáskörébe tartozó ügyeket nem lehet másik, külső szervre telepíteni, nem járhat el a miniszter nevében egy másik szerv. Erre a problémára, az inkoherenca kiküszöbölésére talált megoldást 2012 decemberében, az egyes törvényeknek a Magyar Egyszerűsítési Programmal és a területfejlesztéssel összefüggő módosításáról szóló 2012. évi CCVII. törvény⁴⁶, ami 2013. március 1-jén lépett hatályba. Ennek értelmében formálisan minden hatáskör az állampolgársági ügyekben eljáró szervhez kerül, az Áptv.-ben⁴⁷ felhatalmazást kap a Kormány az állampolgársági ügyekben eljáró szerv kijelölésére (megállapítására), az Áptvhr. pedig egyértelműen kimondja, hogy *„a Kormány állampolgársági ügyekben eljáró szervként a Bevándorlási és Állampolgársági Hivatalt jelöli ki.”*⁴⁸ Formálisan is a Bevándorlási és Állampolgársági Hivatalhoz (a továbbiakban: BÁH) kerülnek az állampolgársági eljárásokkal kapcsolatos hatáskörök.

A BÁH szerepe az eljárásban

A BÁH központi hivatal, szabályozása a Bevándorlási és Állampolgársági Hivatalról szóló 162/1999. (XI. 19.) Korm. rendeletben, míg működésének szabályai a Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal szervezeti és működési rendjének meghatározásáról szóló 9/2010. (IX. 29.) BM-KIM együttes utasításban találhatóak meg. Az Áptv. és az Áptvhr. hatályos rendelkezéseinek megfelelően ez a hivatal jár el az állampolgársági ügyekben, tulajdonképpen ez az „általános hatáskörű” állampolgársági szerv.

A kép azonban ennél jóval árnyaltabb. A Miniszterelnökséget vezető államtitkár feladat- és hatásköréről szóló 212/2010. (VII. 1.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Statútum) rendelkezési ugyanis cízellálják az állampolgársági ügyekért való kormányzati felelősséget. Általános szabályként a 12. § m) pontja kimondja, hogy a közigazgatási és igazságügyi miniszter a Kormány állampolgársági ügyekért felelő tagja. De a belügyminiszter feladatai között is találunk ilyen rendelkezést: bizonyos állampolgársági eljárásokban⁴⁹ ő lesz a Kormány állampolgársági ügyekért

vagy állami vezetőként betöltött jogviszonyban, illetve vezetői munkakörrel rendelkező kormányzati szolgálati jogviszonyban álló személyre ruházhatja, aki a döntés meghozatala során a szerv vezetője nevében jár el.

⁴⁶ Ld. az „Az Egyszerűsítési Program” c. részt

⁴⁷ Áptv. 24. § (4) bekezdés a) pont

⁴⁸ Áptvhr. 13/B. §

⁴⁹ Statútum 40. § (4a) bekezdés: A Kormány a magyar állampolgárságról szóló 1993. évi LV. törvény 4. § (1), (2) és (4)-(6) bekezdésével összefüggő honosítási eljárásban, a magyar állampolgárságról szóló 1993. évi LV. törvény 5/A. §-a szerinti eljárásban, a magyar állampolgárságról történő lemondással kapcsolatos eljárásban, a

felelős tagja. Ezen felül a Statútum még egy felelősség-bontást tartalmaz: azokban a honosítás korábban már tárgyalt, speciális kedvezményű eseteiben, amikor a kérelmező honosításhoz Magyarországnak fontos érdeke fűződik, a Kormány állampolgársági ügyekért felelős tagja a miniszterelnök általános helyettese lesz.⁵⁰

Fontos rámutatni, hogy hiába a közigazgatási és igazságügyi miniszter „általános” állampolgársági ügyekben való felelőssége, a gyakorlatban a legtöbb eljárás (de nem a legtöbb ügyszám!) a belügyminiszter feladatkörébe tartozik, nála „csak” az egyszerűsített honosítási eljárás esetköre marad. Fontos azonban kiemelni, hogy a gyakorlatban a BÁH alapoz meg minden állampolgársági kérelemmel kapcsolatos döntést, a BÁH-ot pedig a Statútum alapján a belügyminiszter irányítja⁵¹. Emellett azonban az állampolgársági ügyekért való felelősség a kormányzaton belül nyilvánvalóan három részre tagolódik, ami úgy lesz lehetséges a BÁH-on belül, hogy a Ksztv.⁵² lehetőséget ad az irányítási jogkör szervezeten belüli „megosztására”, így a gyakorlatban például az Egyszerűsítési Honosítási Igazgatóság szakmai irányítását a KIM (a Közjogi Jogalkotásért Felelős Helyettes Államtitkárság útján⁵³), az Állampolgársági Igazgatóság szakmai irányítását pedig a BM (a közigazgatási államtitkár útján) látja el. Ez a fajta kompetencia-megosztás a BÁH SZMSZ-ében⁵⁴ részletesen is megjelenik.

Összefoglalva a gyakorlat tehát úgy néz ki, hogy a kérelem BÁH-hoz való eljutása után az előkészíti a döntést, majd azt az eljárás fajtája szerint a BM vagy a KIM megfelelő szervezeti egységéhez küldi meg, ezt követően kerül a miniszter⁵⁵ elé. A miniszter az állampolgársági előterjesztést a kérelemnek a BÁH-hoz való beérkezésétől számított három hónapon belül nyújtja be a köztársasági elnöknek. A határidő a nyilatkozatnak, a kérelemnek, illetve a megkeresésnek a miniszterhez való érkezése napján kezdődik, amely indokolt esetben egy ízben három hónappal meghosszabbítható.⁵⁶ Az előterjesztés benyújtása után a

magyar állampolgárság visszavonásával kapcsolatos eljárásban, továbbá a magyar állampolgárságról szóló 1993. évi LV. törvény 12. §-a szerinti eljárásban állampolgársági ügyekért felelős miniszterként a minisztert jelöli ki.

⁵⁰ Statútum 1/A. § (3) bekezdés b) pont, (5a) bekezdés

⁵¹ Statútum 40. § (4) bekezdés

⁵² Ksztv. 2. § (3) Törvény vagy kormányrendelet a központi hivatal irányításáról rendelkezhet úgy, hogy ügyek meghatározott csoportjaival összefüggésben - a hatékonysági és a pénzügyi ellenőrzés kivételével - (...) egyes hatásköröket vagy ezek együttesét valamely központi államigazgatási szerv vezetője (...) gyakorolja.

⁵³ Hatósági Főosztály

⁵⁴ Érdekesség, hogy éppen a hatáskörök megosztása miatt van szükség a többes (BM-KIM) utasítás kiadására, azt nem lehet „egyszerű” utasításban szabályozni.

⁵⁵ A közigazgatási és igazságügyi miniszter, amennyiben a honosítási kérelem névmódosítási kérelmet is tartalmazott, az előterjesztés mellett dönt a névmódosításról is. (2013. március 1. óta a BÁH is dönthet erről.) A névmódosításról hozott döntés hatálya természetesen függ a honosításról szóló – időben későbbi – döntéstől.

⁵⁶ A határidőbe nem számít be – a hiánypótlásra való felhívástól annak teljesítéséig terjedő idő; – az eljárás

köztársasági elnök⁵⁷ ezek után meghozza a döntést, ami ellen a korábban kifejtetteknek megfelelően, a diszkrecionális jogkörre tekintettel nincs jogorvoslati lehetőség.

A köztársasági elnök döntése miniszteri ellenjegyzéshez kötött, ez a fentiek alapján való döntés-előkészítési mechanizmusból és a miniszter(ek) politikai felelősségvállalásából is következik. A jogszabály szerint a köztársasági elnök tehát a miniszter előterjesztéséhez kötött, a gyakorlat azonban azt mutatja, hogy ez a fajta „kötöttség” tulajdonképpen a köztársasági elnök személyiségétől és habitusától is függ. Diszkrecionális jogkörrel lévén szó, ha szándéka úgy látja, informális csatornáin keresztül bele tud „nyúlni” az eljárásba a kérelmező érdekében, de akár ellenében is. Erre a jelenlegi köztársasági elnök részéről igény is mutatkozik, ne gondoljuk tehát azt, hogy a gyakorlatban a miniszter (tehát a BÁH) akár támogató előterjesztése automatikus jóváhagyást von maga után. Ezek mind a köztársasági elnök funkcióiból következnek: a diszkrecionális, régi hagyományon alapuló jogkör és a jogorvoslat hiánya⁵⁸ aktív habitusú elnöknel kiterjedt mozgástérre adnak lehetőséget.

A honosításról, illetve a visszahonosításról a köztársasági elnök okiratot ad ki, majd következik a kérelmező választása szerint az eskü vagy fogadalom. Ennek azért van jelentősége, mert míg a nyilatkozattal történő állampolgárság-szerzésnél az állampolgárságot a kérelmező visszamenőlegesen szerzi meg, honosításnál a honosított a magyar állampolgárságot az eskü vagy fogadalom letételének napján szerzi meg.⁵⁹

4. Az Egyszerűsítési Program

A Kormány 2011 őszén fogadta el a Magyar Program Egyszerűsítési Programja elfogadásáról szóló előterjesztést (a Magyar Program 15. számú intézkedésének végrehajtásáról), amely alapján a Magyar Program Egyszerűsítési Programjának elfogadásáról szóló 1304/2011. (IX. 2.) Korm. határozat 1. mellékletében meghatározottak szerint 228 ügy felülvizsgálatát kell végrehajtani. Az Országgyűlés ennek megfelelően 2012. december 17-én fogadta el a Magyar Program Egyszerűsítési Program

felfüggesztésének időtartama; a miniszter által a jegyzőtől, a konzultól, a gyámhatóságtól és az idegenrendészeti hatóságoktól, továbbá a rendőrségtől és az illetékes nemzetbiztonsági szolgálattól kért véleményezés időtartama, valamint az állampolgárságot érintő adat vagy okirat beszerzése érdekében más hatósághoz vagy állami szervhez intézett megkereséstől a válasz megérkezéséig terjedő idő.

⁵⁷ Alaptörvény 9. cikk (4) bekezdés i) pontja; Áptv. 6. §

⁵⁸ A jogorvoslat hiánya nem jelenti természetesen azt, hogy a kérelmező egy tetszőleges későbbi időpontban akár újra benyújtsa a korábban elutasított állampolgársági kérelmet.

⁵⁹ Áptv. 7. § (2) bekezdés

megvalósítását célzó 2012. évi CCVII. törvényt, ami a Magyar Közlöny 2012. december 22-i számában jelent meg. Az állampolgársági eljárások módosításai kisebb részben 2013. január 1-jén, nagyobb részben 2013. március 1-jén léptek hatályba. Ez azt jelenti, hogy a hatályos állampolgársági joganyag legfrissebb szövegét ez a törvénycsomag és a hozzá kapcsolódó rendeletmódosítások állapították meg.

Ez a csomag három ügycsoportban, az anyakönyvi, az állampolgársági és a személyiadat- és lakcímnnyilvántartással összefüggő eljárásokban kívánta a lakosság adminisztratív terheit csökkenteni, az abban szereplő eljárásokat gyorsítani és egyszerűsíteni. Habár mindhárom terület erősen összefügg, és a módosító csomag is nem ok nélkül egy ütemben hajtotta végre egy sor fontos jogszabály módosítását, jelen tanulmány terjedelmi korlátok miatt a releváns állampolgársági joganyag módosítását kívánja feldolgozni.

Az állampolgársági ügycsoportban a törvénymódosítás összességében az ügyintézési határidők csökkentésével, az ügyfelek által az egyes eljárások során alkalmazott formanyomtatványok újragondolásával, az egyes kapcsolódó eljárások „egyablakossá” tételével segítette a Magyar Egyszerűsítési Programban meghatározott célok teljesülését.

Kiemelendő továbbá, hogy ez a módosítás tette egyértelművé az Ápt.-ben és az Áptvhr.-ben a korábbiakban már tárgyalt az állampolgársági ügyekért felelős miniszter és az állampolgársági ügyekben eljáró szerv hatáskörét, megszüntetve az ellentmondásos jogi helyzetet.

A joganyag legújabb változásai eljárásonként

Az állampolgársági joganyag legújabb, a 2012. évi CCVII. törvénnyel hatályba lépett legfontosabb változásai eljárásonként tehát az alábbiak:

Az egyszerűsített honosítás, visszahonosítás szabályai

Az egyszerűsített honosítás esetében nem csak kedvezőbb anyagi jogi szabályok kialakítására került sor, hanem kibővült a kérelem benyújtására szolgáló lehetőségek száma az elmúlt évek jogszabály-módosításai eredményeként, így az egyszerűsített honosítási kérelem a kérelmező választása szerint immár bármely járási hivatalnál, konzuli tisztviselőnél, integrált ügyfélszolgálati irodánál (kormányablak), és az állampolgársági ügyekben eljáró szervnél, azaz a BÁH-nál is benyújtható. Az Ápt. ezen felül újabb egyszerűsített honosítási esetkörrel gazdagodott: kérelmére kedvezményesen honosítható az a nem magyar állampolgár, aki magyar

állampolgárral legalább tíz éve érvényes házasságban él, továbbá a büntetlen előélet és a nemzetbiztonsági kockázat kizárása feltételeinek megfelel, és magyar nyelvtudását igazolja.

Emellett az állampolgársági eljárási szabályok a törvénymódosítás eredményeként újabb adminisztratív terhet csökkentő megoldásokkal bővültek, mely összességében tulajdonképpen az összes eljárásra igaz. Ez az Áptvhr. mellékleteinek⁶⁰ radikális átalakítását eredményezte.

A honosítási kérelemmel egyidejűleg immár a kérelemhez kell csatolni a kérelmező önéletrajzát külön íven. A kérelmező önéletrajza tehát a honosítási kérelem részét képi akként, hogy maximum egy oldalas terjedelemben lehetősége van a kérelmezőnek az életrajzi adatai közzétételére.

A korábbiakban volt szó róla, hogy egyszerűsített honosítási eljárásban a kérelmező a honosítással egyidejűleg névmódosítás iránti kérelmet is előterjeszthet, erre az Áptvhr. korábban külön nyomtatványt rendszeresített, amelynek fenntartása nem volt indokolt, ezért az lényegesen egyszerűbb formátumú lett.⁶¹ Az egyszerűsítés jegyében csökken a beadandó dokumentumok száma is. Nem kell csatolni a honosítási vagy a visszahonosítási kérelemhez a jogszabályban meghatározott okiratot, ha a kérelmező úgy nyilatkozik, hogy azt korábbi, az idegenrendészeti hatóság által lefolytatott eljárásban már csatolta, és kéri az állampolgársági ügyekben eljáró szervtől, hogy az okiratot szerezze be, vagy azt a hozzátartozója már csatolta a saját honosítási vagy visszahonosítási eljárásában, és kéri az állampolgársági ügyekben eljáró szervtől, hogy az okiratot szerezze be.

További kedvezményként a módosítás értelmében a kérelmező egy ízben, legkésőbb az eskütételre/fogadalomtételre vonatkozó felhívásban meghatározott időpontot megelőző ötödik napon az eskütétel helyének megváltoztatását kérheti. A kérelemnek ebben az esetben, ha a megjelölt határidőn belül érkezik, automatikusan helyt kell adni.⁶²

A honosítási (visszahonosítási) kérelem formanyomtatványa is módosul, mivel számos kérdéskört a BÁH hivatalból vizsgál, így a kérelmező nyilatkozta nem releváns. Ezért a továbbiakban nem szerepelnek a

⁶⁰ Ld. 1-10. számú mellékletek, 1. számú függelék: az állampolgársággal kapcsolatos eljárások egyes formanyomtatványai

⁶¹ Technikai módosítás az is, hogy a formanyomtatvány immár tartalmazza a kérelemben szereplő kérdésre adandó válaszokat így azok közül a kérelmezőnek csak választania kell, és a nyomtatványon bejelölni a rá vonatkozó részt.

⁶² Azért szükséges ezt a lehetőséget biztosítani, mert a korábbi gyakorlat alapján számolni kell azzal, hogy előfordulhatnak olyan helyzetek a honosított életében, amelyek számára lehetetlenné teszik vagy aránytalanul megnehezítik az eredeti eskütétel/fogadalomtétel helyén való megjelenést.

kérelemben a menekültstátusszal kapcsolatos kérdések, továbbá a kérelmezőnek nem kell nyilatkoznia arról, hogy a rendelkezett-e korábban magyar állampolgársággal. A módosítások után az eljáráshoz szükséges bármely adat igazolása esetén – ha az adat egyébként rendelkezésre áll valamely magyar hatósági nyilvántartásban – nem kell külön kérelem ennek beszerzéséhez.⁶³ Így általános érvénnyel, bármilyen adat tekintetében az állampolgársági eljárásokban is érvényesül az az egyébként a közigazgatási hatósági eljárásokban már létező szabály, hogy ha valamely adat valamely hatósági nyilvántartásban egyébként rendelkezésre áll, akkor annak beszerzése révén kell az eljáró hatóságnak hozzájutnia az adathoz, és az ügyféltől erről az adatról nem kérhető külön igazolás.

De további pontosítás is történt a jogszabály-módosítással: az Áptvhr. 3. § (3) bekezdése, az elérni kívánt cél az volt, hogy a honosítás feltételét jelentő lakhatási és megélhetési feltételeket a BÁH külön hiánypótlási felhívása nélkül is igazolni kelljen. Továbbá az Áptvhr. 3. § (7) bekezdése is módosult, így egyértelművé vált, hogy a személyazonosító igazolvány életkortól függetlenül kérhető.

Magyar állampolgárság megszerzésére irányuló nyilatkozat

Az módosító csomag az Ápt. 5/A. § b) és c) pontja szerinti, a magyar állampolgárság megszerzésére irányuló eljárással kapcsolatban négy lényeges ponton változtatott.

Az eljárás korábbi felülvizsgálata során az a megállapítás született, hogy a magyar állampolgárság megszerzésére irányuló eljárás összevonható a külföldön történt anyakönyvi esemény hazai anyakönyvezésére irányuló eljárással, továbbá a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásba vételére irányuló eljárással. A magyar állampolgárság megszerzéséről az állampolgársági ügyekben eljáró szerv a külföldön történt anyakönyvi esemény hazai anyakönyvezéséhez kitöltött jegyzőkönyv, illetve a nyilvántartásba vételre irányuló adatlap megküldésével értesíti a hazai anyakönyvezést végző szervet. Automatikusan történik tehát e személyek a személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásba vétele, továbbá a személyi azonosítót és lakcímet igazoló hatósági igazolvány kiállítása is.

Itt is további egyszerűsítést jelent az ügyintézési határidő jelentős csökkentése. A hatóság számára nyitva álló határidő egy évről mindössze hatvan napra csökkent. Ezzel a változtatással ez az eljárástípus is

⁶³ Áptv. 14. § (4) bekezdés

igazodott a többi állampolgársági ügycsoportnál már bevezetett rövidebb határidőhöz.⁶⁴

A nyilatkozattal történő magyar állampolgárság megszerzése még egy, az eljárási feltételek teljesítését egyszerűsítő elemmel egészült ki, e szerint az Ápt. 5/A. §-a (1) bekezdésének *b)* pontja alapján tett nyilatkozathoz a kérelmezőnek a jelenlegi szabályozással ellentétben nem kell mellékelni a kérelmező szüleinek állampolgársága szerinti állam illetékes hatóságának igazolását arról, hogy a kérelmező a születésével nem szerzett állampolgárságot. Ez a megoldás a „hivatalos tudomás” bizonyítást kiváltó jellegére épít, miszerint az egyes államok abszolút *ius soli* elve sokszor közismert, tehát arról a BÁH-nak hivatalos tudomása van, így ezen nyilatkozat csatolása felesleges, annak csatolása csak abban az esetben indokolt, ha erről az állampolgársági ügyekben eljáró szervnek nincs hivatalos tudomása. Ilyenkor a kérelmezőt fel kell hívni, hogy csatolja az igazolást.

Magyar állampolgárság visszaszerzésére irányuló nyilatkozat

Az előzőekben ismertetett egyszerűsítések természetesen érintették ezt az eljárást is. Azokon túlmenően egy fontos változás történt, e szerint az Ápt. 5/A. § (1) bekezdés *a)* pontjára alapozott nyilatkozat esetén a kérelmezőnek a Németországba történt áttelepülésre kötelezés tényét igazoló okirat, vagy az ezt valószínűsítő egyéb okiratot nem kell benyújtania, az áttelepülésre kötelezés tényét az állampolgársági ügyekben eljáró szerv immár hivatalból ellenőrzi. Ez a megoldás arra a gyakorlati problémára reflektál, hogy gyakran a kérelmezőknek sok év távlatából nem áll rendelkezésére a szükséges igazoló okirat.

Lemondás magyar állampolgárságról

Az Ápt. 17. § (1) bekezdésében szabályozott ügyintézési határidő az ügyintézés egyszerűsítése és a jogérvényesítés elősegítése érdekében a jelenlegi három hónapról hatvan napra módosult. A kérelmező ezáltal – amennyiben a lemondás feltételei hiánytalanul fennállnak – az eddigieknél rövidebb idő alatt mondhat le magyar állampolgárságáról. További fontos változás, hogy a módosítás értelmében a magyar állampolgárságáról lemondott kérelmező az Ápt. 8. § (4) bekezdése alapján a lemondástól számított egy év helyett a jövőben három éven belül kérelmezheti magyar állampolgárságának visszaállítását. Ennél fogva sokkal szélesebb

⁶⁴ A határidő meghosszabbítására indokolt esetben egy alkalommal, legfeljebb újabb hatvan nappal kerülhet sor.

időintervallum áll rendelkezésére a kérelmező félnek magyar állampolgársága visszaállítására, amennyiben ezen belül a külföldit nem sikerül megszereznie. De megemlíthető emellett az is, hogy a visszaállítás kezdeményezése a kérelmező állampolgárságának folytonosságát eredményezi, kiküszöbölve a hontalanság beálltanak lehetőségét, megjelenítve ezáltal a hontalanság eseteinek csökkentésére irányuló alapelv újabb gyakorlati megjelenését.

A módosítás során hatályon kívül helyezték az Áptvhr. 4/A. számú mellékletét, amely a szülő formakötött hozzájáruló nyilatkozatát tartalmazta kiskorú gyermeke magyar állampolgárságáról való lemondásához. A hozzájárulás formakötöttsége nem volt indokolt, az megtehető egyéb állampolgársági ügýtípusnál alkalmazott formanyomtatványon vagy formai kötöttségek nélkül írásban, így a továbbiakban erre van lehetőség.

Állampolgársági bizonyítvány iránti kérelem

Az Ápt. módosított 11. § (2) bekezdése meghosszabbítja az állampolgársági bizonyítvány érvényességi idejét, így az a korábbi egy év helyett a kiállításától számított három évig lett felhasználható. Az ügyfélnek nemcsak az adminisztratív terhei csökkentek azáltal, hogy hosszabb idő telik el, amíg ismét a hatósághoz kell fordulnia az okirat kiadásáért, hanem az eljárásért fizetendő illetéket sem kell évente megfizetnie. Sőt, a módosítás az Ápt. 17. § (3) bekezdésében szabályozott ügyintézési határidőt a korábbi három hónapról hatvan napra módosította.

Apróságnak tűnhet, de a valóságban igen fontos technikai szabály az ügyféllel való kapcsolattartás lehetősége. A módosítás az Áptvhr. 5. melléklete szerinti formanyomtatvány a kitöltést segítő megoldásokat vezetett be (az előre megadott lehetőségek közül, a kérelmezőre jellemző kiválasztásával), továbbá a rendelet mostanra olyan információk megadásáról rendelkezik (elérhetőség, telefon, e-mail cím), amelyek lerövidítik az ügyféllel való kapcsolatfelvétel idejét, ez pedig a gyorsabb ügyintézés eredményezi. Az eddigi hiánypótlás helyett az ügyféllel való közvetlen kapcsolatfelvétellel kezelhetőek azok az esetek, amikor az eljárás során derül ki, hogy az állampolgárság megállapításához az ügyfél által a formanyomtatványon nem közölt további adatok (távolabbi felmenőre, korábbi útlevélre vonatkozó) is szükségesek.

További újítást jelentett, hogy a módosítás nyomán egyértelművé vált, hogy a polgárok személyiadat- és lakcímnnyilvántartása közhitelesen

igazolja az abban szereplő magyar állampolgárok magyar állampolgárságát. Emiatt más eljárások is gyorsulnak, ez kiváltja ugyanis a nyilvántartásban történő ellenőrzés esetén az állampolgársági ügyekben eljáró szerv hivatalos megkeresését. A módosítás kiegészítette továbbá a magyar állampolgárság igazolására szolgáló okiratok körét felsoroló, Ápt. 10. §-át azzal, hogy a legfeljebb egy éve lejárt magyar útlevelel alapján is – hasonlóan a honosítási okirat bizonyító erejéhez – vélelmezhető legyen a magyar állampolgárság fennállása. Ezzel kiküszöbölhetővé vált, hogy a rövid ideje, például egy hónapja érvényét veszített útlevelel rendelkező, de a polgárok személyiadat- és lakcímnnyilvántartásában nem szereplő ügyfél állampolgárságának az igazolását az ügyfélnek kezdeményeznie kelljen.

5. Összegzés

A számos jogszabályt módosító, a Magyar Egyszerűsítési Programhoz kapcsolódó törvénycsomag megtette hatását. Míg a korábbi, 2010-es módosítás az egyszerűsített honosítási eljárással tartalmilag újította meg az Áptv.-t, a mostani változások formai, technikai szempontból jelentettek újdonságot, minden szempontból a XXI. századba vezetni igyekezvén a nagy múltú magyar állampolgársági törvényt. Idén március 1-től minden kérelmező, ügyfél számára valóban kézzel foghatóan.

De hogy mennyire nem csak a „fióknak” szóltak, szólnak ezek a módosítások, mi sem bizonyítja jobban, mint hogy több mint 420 ezren (!) kérelmeztek 2011. január 1-e óta egyszerűsített honosítási eljárásban a magyar állampolgárságot, és 2013. április 3-ig 341 447-en tették le az állampolgársági esküt. A két adatsor közötti különbség abból fakad, hogy egy adott állampolgár állandó lakhelye bárhol lehet, és bárhol beadhatta magyar állampolgárság iránti igényét.⁶⁵

Az új szabályozás tehát radikálisan egyszerűsítette mind az anyakönyvezést – így a külföldön történt anyakönyvi események hazai anyakönyvezését is, de a nyilvántartási és az állampolgársági eljárásokat is, jelentősen csökkentve ezzel az adminisztratív terheket, és egyszerűsítve az ügyintézését. Mindezt szemmel láthatóan találkozott az egyre növekvő állampolgári – de az eljárások többségében valójában kezdetben csak ügyféli – igényel.

⁶⁵ Például egy eredetileg román állampolgár nem csak Erdélyben/Romániában élhet, hanem élhet például Magyarországon, Nyugat-Európában vagy a tengeren túl is. A fenti számokból tehát nem lehet egyenes következtetést levonni arra vonatkozólag, hogy hány magyar állampolgár él egy adott országban.

Melléklet

Egyszerűsített honosítási és visszahonosítási kérelmek száma állampolgárság szerint 2011.01.01-2013.04.04.	
Állampolgárság	Fő
ALGÉRIAI	3
AMERIKAI	1013
ARGENTIN	48
AUSZTRÁL	389
AZERI	3
BELGA	17
BELIZEI	3
BELORUSZ	57
BOLGÁR	27
BOSNYÁK	42
BRAZIL	139
BRIT	31
CHILEI	2
CIPRUSI	2
COSTA RICA-I	1
CSEH	26
CSEHSZLOVÁK	9
DÁN	2
DÉL AFRIKAI	25
ECUADORI	3
EGYIPTOMI	10
ÉSZT	20

FINN	47
FRANCIA	82
GÖRÖG	19
GRÚZ	2
HOLLAND	10
HONDURASI	3
HONTALAN	102
HORVÁT	1289
INDIAI	1
ÍR	7
IRÁNI	2
IZLANDI	1
IZRAELI	1126
JAMAIKAI	1
JAPÁN	6
JEMENI	1
JORDÁN	11
JUGOSZLÁV	237
KAMBODZSAI	1
KANADAI	787
KAZAH	26
KIRGIZ	2
KOLUMBIAI	5
KOREAI	3
KOSZOVÓI	7

KUBAI	1
LENGYEL	61
LETT	3
LIBANONI	16
LITVÁN	2
MACEDÓN	28
MAROKKÓI	3
MEXIKÓI	18
MOLDÁV	16
MONGOL	4
MONTENEGRÓI	13
NÉMET	953
NIGÉRIAI	3
NORVÉG	3
OLASZ	49
OMÁNI	2
OROSZ	1284
OSZTRÁK	142
ÖRMÉNY	4
PALESZTIN	2
PARAGUAYI	1
PERUI	3
PORTUGÁL	11
ROMÁN	283866
RUANDAI	2

SEYCHELLE-SZIGETEKI	1
SPANYOL	13
SURINAMEI	1
SVÁJCI	137
SVÉD	268
SZENEGÁLI	1
SZERB	76652
SZERBIA ÉS MONTENEGRÓI (SCG)	2
SZÍRIAI	6
SZLOVÁK	1515
SZLOVÉN	144
SZOMÁLIAI	1
SZOVJET	1183
SZUDÁNI	2
TANZÁNIAI	4
TÖRÖK	46
TUNÉZIAI	3
UGANDAI	4
ÚJ ZÉLANDI	16
UKRÁN	50658
URUGUAYI	5
ÜZBÉG	8
VENEZUELAI	45
VIETNAMI	1
TISZTÁZATLAN ÁLLAMPOLGÁRSÁG	13

EGYÉB	1
ÖSSZESEN:	422870
A statisztika a bemutatott személyazonosító okmányok készült, ezért van benne például szovjet állampolgárság!	

Egyszerűsített honosítási és visszahonosítási kérelmek száma a **benyújtás helye szerint** 2011.01.01-2013.04.04.

Ország	Fő
ALGÉRIA	2
AMERIKAI EGYESÜLT ÁLLAMOK	1427
ARGENTÍNA	60
AUSZTRÁLIA	404
AUSZTRIA	454
BELARUSZ KÖZTÁRSASÁG	14
BELGIUM	270
BOSZNIA-HERCEGOVINA	22
BRAZÍLIA	196
BULGÁRIA	8
CIPRUS	128
CSEHORSZÁG	291
DÁNIA	168
DÉL-AFRIKAI KÖZTÁRSASÁG	35
EGYIPTOM	16
EGYESÜLT ARAB EMÍRSÉGEK	22
ÉSZTORSZÁG	32
FINNORSZÁG	97

FRANCIAORSZÁG	415
GÖRÖGORSZÁG	47
HOLLANDIA	136
HORVÁTORSZÁG	718
INDIA	2
INDONÉZIA	6
IRÁN	1
ÍRORSZÁG	429
IZRAEL	1060
JAPÁN	9
JORDÁNIA	12
KANADA	976
KATAR	9
KAZAHSZTÁN	4
KENYA	4
KÍNA	6
KOSZOVÓI KÖZTÁRSASÁG	4
KUVAIT	2
LENGYELORSZÁG	33
LETTORSZÁG	5
LIBANON	20
LITVÁNIA	4
MACEDÓNIA	30
MAGYARORSZÁG	203199
MALAJZIA	5

MAROKKÓ	5
MEXIKÓ	14
MOLDOVA	23
MONTENEGRO	32
NAGY-BRITANNIA	1779
NÉMETORSZÁG	1472
NORVÉGIA	58
OLASZORSZÁG	347
OROSZORSZÁGI FÖDERÁCIÓ	204
PORTUGÁLIA	59
ROMÁNIA	149449
SPANYOLORSZÁG	912
SVÁJC	353
SVÉDORSZÁG	166
SZAÚD-ARÁBIA	1
SZERBIA	46400
SZINGAPÚR	6
SZÍRIA	1
SZLOVÁKIA	161
SZLOVÉNIA	164
TAJVAN	1
THAIFÖLD	1
TÖRÖKORSZÁG	39
TUNÉZIA	2
UKRAJNA	10437

VIETNÁM	2
Összesen:	422870

Felhasznált irodalom

GANCZER Mónika: Az állampolgárság fogalmának történeti formái az ókortól a modern korig. Jog – Állam – Politika, III/1. (2011), 61-79.

GANCZER Mónika: Az állampolgárság fogalma napjainkban. Jog – Állam – Politika, III/2. (2011), 65-85.

GANCZER Mónika: A kedvezményes magyarországi honosítás és a nemzetközi jog: előzmények és következmények, in Trócsányi László (szerk.): Dikaiosz logosz: tanulmányok Kovács István emlékére. Pólay Elemér Alapítvány, Szeged, 2012. 311-320.

KISTELEKI Károly: Az állampolgárság fogalmának és jogi szabályozásának történeti fejlődése - koncepciók és alapmodellek Európában s Magyarországon – PHD-értekezés ELTE 2010

FÜRÉSZ Klára: Az Állampolgárság és státuszjogok In: Kukorelli István (szerk.) Alkotmánytan I. A magyar állampolgárság szabályozásának története (250 o.) Osiris Kiadó (2007)

MADARI Edit – PARRAGI Mária: A magyar állampolgárságról szóló új törvény. Magyar Közigazgatás 1993/6.

SÁROSI Annamária: Az állampolgárságot kapott külföldiek jellemzése Magyarországon és az Európai unióban, in Kovács András (szerk.) Magyarra válni – Bevándorlók honosítási és integrációs stratégiái, Budapest, 2011.

MASENKÓ-MAVI Viktor: Az állampolgárság intézménye: fejlődés vagy marginalizálódás? Állam- és Jogtudomány, 2006/1

Marilyn ACHIRON: Állampolgárság és hontalanság – Kézikönyv parlamenti képviselőknek, 2007.

Elektronikus jegyzék

http://www.allampolgarsag.gov.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=251

<http://www.bmbah.hu/aktualitasok.php>

KUN Diána: Az Európai Unió és az állampolgárság, Budapest, 2004 (Letöltés ideje: 2013.03. 28) http://elib.kkf.hu/edip/D_10734.pdf

http://www.mfa.gov.hu/kulkepvisolet/Szabadka/hu/Konzuliinfo/tajekoztato_allampolgarsagi_torvenyrol.htm

http://www.mfa.gov.hu/kulkepvisolet/PL/hu/Konzuliinfo/egyszerusített_honosítás.htm

http://keh.hu/allampolgarsagi_ugyek/1511-Allampolgarsagi_ugyek

<http://magyaryprogram.kormany.hu/>